

[Ragnhild Andersen.]

Kvinderne vil kunne oplyse ham om, hvad det ærede Medlem burde vide, at i Masser af Hjem er Køkkenet ganske utidssvarende, at i Masser af gamle Boliger, ja, oven i Købet ogsaa i moderne Boliger, er Spisekammeret anbragt saaledes, at der overhovedet ingen Lufttilførsel er, ja, man kan saagar i moderne Boliger træffe det Tilfælde, at der overhovedet intet Spisekammer er. Hvordan er det muligt under disse Vilkaar at opbevare Madvarer forsvarligt? I moderne Beboelseshuse er det kun de største og dyreste Lejligheder, dem som bebos af bedrestillede, der har et Køleskab, hvor Maden kan holde sig frisk. Derfor kan man ikke bebrejde Kvinder i de daarlige Lejligheder, at der her gaar Ting til Spilde, for det er saadan set et Resultat, i hvert Fald for en meget stor Dels Vedkommende, af de moderne og utidssvarende Køkkener.

Hvad Renligheden angaar, er det en kendt Sag, at de Rengøringsmidler, man har, og gennem hele Krigen har haft, har været meget knapt rationeret. I Dag er det saa godt som umuligt, i hvert Fald er det meget svært, at skaffe Sæbe, Soda, Fernis og Maling til Renholdelse og Vedligeholdelse af Lejlighederne. Jeg begriber derfor ikke, hvordan man under disse Omstændigheder kan rette den Anke mod Kvinderne, at de er Skyld i, at Lejlighederne forfalder, og paastaa, at der spildes en Masse Mad paa Grund af deres Forseelser. Lad os hellere tilstræbe at faa bygget større og bedre Boliger med teknisk godt indrettede Køkkener; lad os medvirke til, at Kvinderne ikke skal spilde en Masse Tid med at staa i Kø i Forretningerne og fare Byen rundt for overhovedet at faa de nødvendige Levnedsmidler, saa vil man gøre Kvinderne, saavel Husmødrene som de arbejdende Kvinder, en langt bedre Tjeneste end ved at kræve denne urimelige tvungne Værnepligt for husligt Arbejde. Den Lærdom, Kvinderne ønsker ogsaa paa det huslige Omraade, skal de have Adgang til ad Frivillighedens Vej.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Bertel Dahlgaard har Ordet for en kort Bemærkning.

Bertel Dahlgaard: Det ærede Medlem Hr. Jørgen Gram fremsatte nogle Bemærkninger, jeg gerne vil føje et Par Ord til.

Det ærede Medlem begyndte med at sige, at jeg havde fremsat en Række personlige Bemærkninger til ham. Jeg skal i den Anledning svare, at Baggrunden for

mine Bemærkninger — det maa det ærede Medlem ikke glemme — var, at Folk med Anskuelse i det nordslesvigske Spørgsmaal modsat det ærede Medlems, Personer, som ikke kan være til Stede her, blev omtalt af det ærede Medlem i hans Tale her paa følgende Maade:

„...selvgode Professorer og andre, som gennem deres Tale og Skrift blot beviser, at de ikke er indlevet i de Problemer, som de mener alene og bedst at vide Besked med, og uden andet Mandat end egen Vurdering korrekser til højre og venstre.“

Denne Bemærkning var rettet for det første til en højt anset Personlighed, dernæst maa den være rettet mod Personer i Nordslesvig, som har levet hele deres Liv i dette Grænseland og deltaget i dets nationale Kamp. Se, naar man fremsætter sine Bemærkninger i en saadan Form, kan man ikke selv være fredhellig, og det kan ikke nytte, at man bagefter ømmer sig; saa maa man modtage en Karakteristik som den, jeg gav, og som ikke tør siges at være gaaet uden for en Form, der kan godkendes af dette høje Ting.

Saa skal jeg sige til det ærede Medlem om selve Sagen, at naar han indtager det Standpunkt, at naar en Lov er lovligt vedtaget som nu den nordslesvigske Skoleordning, maa der være Tavshed om den, saa kan den ikke kritiseres, saa tror jeg dog, at det ærede Medlem ved nærmere Eftertanke vil forstaa, at det selvfølgelig ikke lader sig gøre. Det vil sige, at man gjorde det umuligt at diskutere Ordningen af vort nationale Spørgsmaal og det for Landet hensigtsmæssige heri.

Det ærede Medlem sagde saa, at radikale Mænd, der havde deltaget i Støtten til og Opmuntringen af Sønderjyderne under Udlændigheden, kun var enkelte Personer, som ikke havde nogen talmæssig Betydning. Det kan det ærede Medlem ikke mene. Der var gennem 80erne og 90erne en stor Kreds af højtansete Kvinder og Mænd, som, kan jeg sige, netop dannede deres egen Kreds omkring denne Opgave. Det ærede Medlem kender ogsaa Navnet paa en Forening, som havde denne Opgave. Jeg havde Lejlighed til at føje til, at i mine Bemærkninger laa der ikke noget om en Underkendelse af andre.

Dernæst vil jeg sige til det ærede Medlem, som hævdede, at Grænsen af 1920 ikke holdt i den Forstand, jeg talte om, at det samlede Danmarks Neutralitet blev ikke respekteret, men Grænsen af 1920 holdt, den blev ikke flyttet. Det ærede Medlem vil ikke